

гігантських масштабів. Головний економіст МВФ О. Бленчард вважає, що сучасна криза є «найважчою за останні 60 років..., яка поставила світ на межу фінансової катастрофи» [2].

Основним наслідком економічної кризи були високі темпи девальвації, які викликали паніку серед населення різних країн. Станом на 20 грудня 2008 року гривня виявилась лідером за глибиною обвалу. Вона знецінилась на 81%, тоді як польський злотий – на 40%, турецька ліра – на 28%, румунський лей – на 15%, російський рубль – на 12%, чеська крона – на 10%, євро – на 3%, білоруський рубль і словацька крона – на 1%.

Світова фінансова криза виявила нижчезказані негативні риси функціонування світового ринку товарів і послуг:

- режим непрозорого, неповного конкурентного середовища. Відсутність достовірної інформації про реальну капіталізацію кредитно-фінансової системи США спричинила спекулятивне зростання попиту на світовому ринку цінних паперів;

- міжнародні фінансові організації — МВФ, ВБ, ЄБРР виявились неспроможними спрогнозувати кризові процеси у світовій економіці й запропонувати комплекс заходів антикризового реагування;

- існуючі нормативно-правові умови Світової організації торгівлі сприяли поширенню кризи. Національні уряди змушені використовувати механізми державного протекціонізму, фактично ігноруючи режим СОТ;

- зберігається критична залежність переважно сировинних господарських комплексів країн «які розвиваються» від змін кон'юнктури світового ринку;

- неконтрольована емісія долара США – світової резервної валюти – залишається «міною вповільненої дії» функціонування світового ринку товарів і послуг [3].

Світові втрати від фінансової кризи становлять \$5 трлн. Це 160 бюджетів України. Світова економіка перебуває у стані великої нестійкості, ризикуючи дійти до найбільшого краху від часу Великої депресії [4].

Світова фінансова криза засвідчила трансформацію світової гео економічної парадигми — тренд всеосяжної глобалізації змінюється державним протекціонізмом. Національні уряди поступово повертають собі місію ключового актора на світовому ринку товарів і послуг. Головним висновком з існуючої ситуації повинно стати усвідомлення національними елітами граничної важливості посилення інституту державного контролю у фінансово-економічній сфері та неможливість задоволення потреб власного народу за рахунок зовнішніх надходжень – як грошових, так і товарних.

Література

1. Пороховський О. А. Економічна криза як рубіж сучасного світового і національного розвитку / О. А. Пороховський // *Економічна теорія*. – 2008. – С. 5–13.
2. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи подолання / А. Чухно // *Економіка України*. – 2010. – № 1. – С. 12–18.
3. Михайло Швайка. Світова фінансова криза: причини виникнення та шляхи подолання [Електрон. ресурс] / Михайло Швайка / Інтернет-холдинг Олега Соскіна / Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2008/11-12/200803.html>
4. Мерніков Г. Світова фінансова криза як фактор геополітичних та гео економічних змін [Електрон. ресурс] / Г. Мерніков / Національний інститут стратегічних досліджень. / Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/WorldFinCrisis.pdf>

Любов КЛАПКІВ

Київський національний торговельно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ РИНКУ МІКРОСТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мікростраховання можна аналізувати із врахуванням різних перспектив. Завдяки його потенціалу розширюється сфера соціального забезпечення для постійно зростаючої кількості людей на світі, формуючи вони новий сегмент для страхового ринку. Мікростраховання охоплює соціальне забезпечення, реалізуючи на практиці суспільні права на доступ до охорони здоров'я і до пенсій. Такий ринок налічує чотири мільярди потенційних клієнтів. Його формують особи, які заробляють щодня менш, ніж два долари. Продукти, пропоновані цій групі клієнтів, вимагають інновацій, а також пристосовану до них відповідно систему дистрибуції.

Зазначимо, що 1,3 мільярди осіб, що живуть в середньо і малорозвинених країнах, мають низькі доходи, що утруднює їм доступ до якісної системи охорони здоров'я. В більшості, оздоровчі системи цих держав діють таким чином, що обсяг пропонованих послуг залежний від величини сплачених внесків. Особи, що мають малі і нерегулярні доходи для таких систем являються ризиковими або не вигідними. Це посилюється значною кількістю осіб, що мешкають в сільських зонах. Такі проблеми обумовлюють в державах, що розвиваються, проблеми із формуванням достатніх грошових фондів на охорону здоров'я.

Питання становлення та розвитку мікрокредитування розглядалися у працях зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема І. Лівен, Р. Лефтлей, К. Черчіль, Є. Гребенщикова, О. Овчиннікова, Л. Шірінян.

Мікростраховання – це продукти, які базуючись на механізмі страхування, забезпечують грошову гарантію від фінансових наслідків незабезпеченим особам. У цьому контексті слід підкреслити, що мікростраховання не призначене для тих, хто абсолютно бідний. Використання страхування вказує на наявність запасів, які можуть бути охоплені забезпеченням, зокрема, ті ж заощадження, які використовуються на оплату страхових внески. З концепції мікростраховання слідує, що таке страхування є нестандартним, пристосованим до потреб осіб із-поза основного сегменту застрахованих. Необхідність пристосування виникає з діаметрально різної фінансової ситуації збіднілих домашніх господарств, яка нестабільна і часто базована на неофіційному працевлаштуванні. Помітна є тенденція до знижки рівня суспільного забезпечення.

Мікростраховання покриває види ризиків, пов'язаних із різними сферами життя, зокрема медичних послуг, втрати майна, ризику погашення кредиту, смерті, фінансового забезпечення в старості, втрат у бізнесі, непрацевдатності. Зменшення рівня державних виплат в системі соціального забезпечення, а також збільшення рівня і збитковості катастрофічних ризиків в природному середовищі, підвищують можливості застосування страхування для незабезпечених домашніх господарств.

На сьогодні найбільшого поширення мікрострахові продукти отримали в країнах третього світу (Індії, Шрі-Ланці, Йорданії, В'єтнамі, Філіппінах, країнах Африки і Латинської Америки), де цільову аудиторію споживачів мікрострахових послуг складають малозабезпечені громадяни, які є недостатньо захищеними від наслідків, пов'язаних з хворобами, смертю, нещасними випадками, стихійними і екстремальними погодними умовами. Саме вони схильні до ризику більше інших, зважаючи на часту відсутність нормальних медичних установ, чистої води, а також недотримання правил техніки безпеки на робочих місцях. Часто система мікростраховання набуває поширення і розвиток в країнах з обмеженим доступом до продуктів страхування і програмам державного соціального страхування.

Суть мікростраховання можна охарактеризувати наявністю наступних ознак :

- надання страхового захисту для суб'єктів з низьким рівнем доходу;
- створення загальної каси або спільного фонду грошових засобів;
- обмежений перелік ризиків, що приймаються на страхування, а також винятків із страхового покриття;
- доступний рівень страхових тарифів;
- низькі страхові суми (ліміт відповідальності страховика) і невеликі виплати;
- невисокий розмір страхових премій (внесків), з можливістю розстрочення платежу;
- спрощений порядок прийому ризику на страхування (мінімальний перелік необхідних документів);

Таким чином, мікростраховання вносить значний вклад в соціальну безпеку і веде до скорочення бідності, являючись необхідним інструментом, який дозволяє людям з низьким рівнем доходу захистити свої фінансові, соціальні і економічні інтереси. Привабливість і цінність мікрострахових продуктів (послуг) пояснюються наступними причинами: їх простота, оптимальне співвідношення страхової премії і страхового покриття; зрозумілий процес звернення за продуктом; полегшене підтвердження збитків; обмежене число виключень з виплат; мінімальна кількість необхідних дій для отримання виплати; швидкі платежі.

Юрій КЛАПКІВ

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ЛЦЕНЗОВАНОГО СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сучасне техногенне суспільство, що розвивається в умовах кліматичних дисбалансів, та із усвідомленням того, що сільське господарство це прибутковий бізнес, а не процес, призводять до нового сприйняття захисту стабільності даного бізнесу, навіть за умови природних чи катастрофічних явищ, вплив на які обмежений. Контролю ризиковості чи збитковості служить страхування та перестраховання сільськогосподарських ризиків, а основним генератором цієї ідеї виступає держава, адже це і продовольча безпека країни чи її регіону та певною мірою фінансова безпека агрозалежних кластерів.

У більшості країн держава надає фермерам субсидії на страхування майбутнього врожаю від погодних катаклізмів, що суттєво зменшує ризик втрати чи бодай припинення виробничої діяльності.

У незалежній Україні система агростархування із державною підтримкою функціонувала у період з 2005 року по 2008 рік. За цією системою держава відшкодовувала селянам, фермеру 50% страхової премії та 50% франшизи при страхуванні посівів. Нажаль ефективність співпраці безпосередньо аграріїв із представниками районних управлінь сільського господарства, була сумнівною для сільгоспвиробників.

Із 2009 р., систему фінансування страхування сільськогосподарських ризиків за рахунок державного бюджету було зупинено, а Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції», згідно з яким у Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» були внесені зміни і доповнення. Зокрема в п. 10.1.2 розділу III «Державне регулювання ринку страхування сільськогосподарської продукції (капітальних активів) та фонд аграрних страхових субсидій» вказано, що страхування ризиків загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції (її частини) та капітальних активів проводиться товаровиробником сільськогосподарської продукції в добровільній формі та здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком.

Розвиток світової фінансової кризи, починаючи від 2009 року, змусив відмовитись від субсидування премій зі страхування сільськогосподарської продукції, а уряд не передбачив у бюджеті відповідні статті витрат. Подібна державна політика призвела до зменшення сум зібраних страхових премій і застрахованих площ, та навіть в цих умовах це страхування здійснювалось.

Проте у лютому 2012 року було прийнято Закон «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві, а в реально передбачає державні субсидії на страхування озимої пшениці.

З допомогою Проекту «Розвиток агростраховання в Україні» було розроблено стандартні страхові продукти для страхування озимих зернових (пшениці, жита, тритикале, ячменю), озимого